

SECTION 3. INTERNATIONAL ECONOMIC RELATIONS AMIDST THE UKRAINIAN WAR

DOI <https://doi.org/10.30525/978-9934-26-451-1-17>

EXPLICATION OF THE CONCEPT OF “EUROPEAN INTEGRATION IMPERATIVE”

ЕКСПЛІКАЦІЯ ПОНЯТТЯ «ЄВРОІНТЕГРАЦІЙНИЙ ІМПЕРАТИВ»

Abramova I. V.

*PhD in Economics, Associate
Professor,
Associate Professor at the Department
of International Relations and Political
Management Doctoral Student*

Абрамова І. В.

*кандидат економічних наук, доцент,
доцент кафедри міжнародних
відносин і політичного
менеджменту, докторантка*

Poplavskiy P. H.

*senior lecturer of the Department of
International Relations and Political
Management
Zhytomyr Polytechnic State University
Zhytomyr, Ukraine*

Поплавський П. Г.

*старший викладач кафедри
міжнародних відносин і політичного
менеджменту
Державний університет
«Житомирська політехніка»
м. Житомир, Україна*

Дослідження євроінтеграційних імперативів трансформації фінансового забезпечення сталого розвитку сільських територіальних громад є складною, багатогранною й водночас недостатньо вивченою науковою проблемою. Експлікація понятійно-категоріального апарату дозволяє уточнити зміст окремих дефініцій, створити загально-прийнятний термінологічний базис та методологічну визначність для подальшого обговорення й аналізу отриманих результатів. Вона допомагає уникнути неоднозначностей у сприйнятті й тлумаченні дослідницьких даних, проілюструвати взаємозв'язки між різними аспектними досліджуваної проблеми, що в свою чергу сприяє глибшому розумінню сутності й можливих шляхів її розв'язання. В контексті дисертаційного дослідження уточнення потребують

дефініції: «євроінтеграційний імператив», «трансформація фінансового забезпечення», «сільські територіальні громади». Кожне з цих понять пройшло певний еволюційний шлях і з часом набуло відповідних дослідницьких тлумачень.

У науковій літературі широкоживаним є поняття «імператив» (від лат. *impero* – наказую), яке має широке коло тлумачень. На думку С. Рейнс-Денніса кантівське формулювання «категоричного імперативу» є найбільш повне. Відповідно до теорії Канта «категоричний імператив» наказує діяти відповідно до тих правил і принципів, які раціональні законотворці встановили для суспільства – ірраціональних суб'єктів, включно з ними самими. Водночас Кант наполягав, що людина, яка має здатність до самостійних міркувань і суджень є раціональною і буде керуватися лише власними інтересами, тому суспільство потребує всеохоплюючих моральних законів і правил, які б найвищим пріоритетом вважали захист її прав і гідності. Дослідник не підтримує обмеження, які створюють закони, водночас наголошує на важливості формування у суспільстві системи моральних принципів, які б суспільство виконувало автономно і раціонально [1]. Серед закордонних дослідників заслуговують на увагу праці М. Бін-свангера, який вивчав питання існування імперативу зростання в капіталістичних економіках [2], М. Розіера, Г. Золта, які зосередили свою увагу на дослідженні впливу імперативів на економічні системи країн та ін. [3].

Історично наратив інтеграції в ЄС базувався на аргументі, що глибша економічна інтеграція призведе до конвергенції доходів усіх учасників цих процесів. Проте дослідження С. Алсіді доводять, що економічна інтеграція веде до концентрації виробництва й доходів і важко узгоджується з конвергенцією останніх. Науковий пошук автора, пов'язаний з досвідом розширення ЄС на Схід, підтверджує прогноз потенційної дивергенції між регіонами. Крім того, вивчаючи досвід США, науковець приходить до висновку, що «...навіть нація, сильно інтегрована протягом дуже тривалого часу, більше не прогресує в плані конвергенції доходів, і наразі демонструє ступінь розпорошення доходів між штатами, як у ЄС» [4].

Структурні фонди та політика згуртованості ЄС мали на меті подолати регіональні диспропорції як через розробку заходів для перерозподілу фінансових ресурсів, так і шляхом забезпечення бідніших регіонів інструментами для покращення їх потенційного зростання. Очікувалося, що політика згуртованості сприятиме економічному зближенню територіальних утворень, дозволяючи біднішим

державам-членам розвиватися швидше та наздоганяти багатші. Проте євроінтеграційні процеси допоки доводять, що конвергенції доходів країн-членів ЄС й досі не досягнуто.

Дефініція «євроінтеграційний імператив» в контексті євроінтеграційних процесів, які розпочалися в Україні після підписання Угоди про асоціацію між Україною та ЄС (2014 р.) та ухвалення рішення щодо надання Україні офіційного статусу кандидата у члени ЄС (2022 р.), домінує переважно на теренах вітчизняної науки. Найбільш повно науково-філософські погляди на імперативи євроінтеграційних стратегій розвитку викладені у працях В. Євдокименко та С. Кельбя. Науковці наголошують на важливості переходу у розв'язанні задач соціально-економічного розвитку від репресивно-фіскальної до підтримуючо-розвивальної парадигми. Йдеться, власне, про те, «...що запропоновані і оголошені функціонерами програми, плани, рекомендації тощо не можуть вважатися обґрунтованими і прийнятими, якщо мають характер інтуїтивних або ідеологічних суджень». Вчені вважають, що імперативи повинні спонукати до дотримання всіма чітких правил соціальної відповідальності як неодмінної передумови розвитку взагалі й базуватися на відповідних економічних розрахунках. Імпонує думка дослідників, що «...за існуючих нині умов модераторами, кузнею і контролерами ходу будь-яких позитивних змін в регіонах і країні об'єктивно і невідворотно повинні стати громади як вирішальна ланка» [5].

На суспільних трансформаціях, пов'язаних з євроінтеграційними процесами наголошував С. Вовканич. У цих процесах він особливу увагу приділяв євроінтеграційним імперативам, як «...елементам широкої стратегії структурної політики регіону і держави, які реалізують її національну ідею, безпеку, ідентичність, надаючи пріоритетності збереженню українськості в світовому культурному розмаїтті» [6]. На зовнішньополітичні імперативи євроінтеграції України, у світлі політичних дискусій сусідніх держав, звертає увагу М. Закіров [7]. Аналіз основних імперативів української політичної системи на шляху до євроінтеграції проводить В. Остап'як [8].

Синтез праць закордонних і вітчизняних науковців доводить, що дефініція «євроінтеграційний імператив» є багатограним концептом, який об'єднує політичні, економічні, соціальні та інституційні аспекти життя суспільства, детермінує стратегічний курс на інтеграцію з Європейським Союзом, спрямований на досягнення високих європейських стандартів і забезпечення сталого розвитку, водночас повинен пропагувати національну ідею та ідентичність.

Література:

1. Reis-Dennis S. Understanding Autonomy: An Urgent Intervention, *Journal of Law and the Biosciences*. 2020. № 7(1). URL: <https://doi.org/10.1093/jlb/Isaa037> (дата звернення: 20.05.2024).
2. Binswanger M. Is there a Growth Imperative in Capitalist Economies? A Circular Flow Perspective. *Journal of Post Keynesian Economics*. 2009. №31(4). P. 707–727. DOI: 10.2753/PKE0160-3477310410.
3. Rosier, M. Des causes et des remèdes aux surendettements nationaux et internationaux (Causes and Remedies for National and International Over-Indebtedness). Université de Paris, Cahier du Gratic: 9202, 1992. P. 85–114.
4. Gilányi Z. The connection between growth imperative of monetary production economies, the realization problem and Kornai's surplus economy. *Acta Oeconomica*. 2023. № 73. URL: <https://doi.org/10.1556/032.2023.00037> (дата звернення: 22.05.2024).
5. Cinzia A. Economic Integration and Income Convergence in the EU. *Intereconomics*. 2019. № 54(1). P. 5–11 URL: <https://www.intereconomics.eu/contents/year/2019/number/1/article/economic-integration-and-income-convergence-in-the-eu.html>_(дата звернення: 23.05.2024).
6. Євдокименко В. К. Кельбя С. Г. Імперативи матриці постулатів ноосферних цивілізаційних трансформацій як підґрунтя євроінтеграційних стратегій розвитку. *Управління економікою: теорія та практика*. 2021. С. 51–71. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/Уе_2021_2021_6 (дата звернення: 23.05.2024).
7. Вовканич С. Й. Суспільні трансформації в умовах глобалізації: соціогуманістичні імперативи, неекономічні чинники та євроінтеграційні пріоритети. *Регіональна економіка*. 2014. № 1. С. 66–80. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/gegek_2014_1_9 (дата звернення: 20.05.2024).
8. Закіров М. Б. Зовнішньополітичний імператив євроінтеграції України у світлі політичної думки російського зарубіжжя. *Історико-політичні студії*. 2016. № 2. С. 69–76. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/ipr_2016_2_9 (дата звернення: 24.05.2024).
9. Остап'як В. І. Євроінтеграційні імперативи (Україна – ЄС). *Гілея: науковий вісник*. 2013. № 78. С. 354–357. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/gileya_2013_78_108 (дата звернення: 21.05.2024).